

Sygn. akt III C 723/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2015 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi, III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Aleksandra Smółkiewicz

Protokolant: aplikant aplikacji ogólnej A. P.

po rozpoznaniu w dniu 28 września 2015 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **B. J. (1)**

przeciwko **M. W.**

o uznanie za niegodnego dziedziczenia

1. oddała powództwo;

2. zasądza od B. J. (1) na rzecz M. W. kwotę 3 617 zł (trzy tysiące sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt: III C 723/14

UZASADNIENIE

W dniu 29 sierpnia 2014 roku powódka B. J. (1) wniosła o uznanie M. W., osoby uprawnionej do zachowku, za niegodną dziedziczenia po zmarłym w dniu 11 maja 2011 roku J. W. oraz zasądzenie od pozwanej na jej rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu powódka wskazała, iż pozwana w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym celowo zataiła fakt istnienia ostatnio sporządzonego przez spadkodawcę testamentu, a także ukryła składnik majątku wspólnego jej i spadkodawcy w postaci udziału w kamienicy położonej w S.. Nadto powódka podniosła, iż pozwana nakłoniła spadkodawcę do sporządzenia testamentu określonej treści, wprowadzając go w błąd co do sposobu dziedziczenia, następnie zaś pozwana powołała się na ten testament w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku. Na złą wolę pozwanej wskazuje również, w uznaniu powódki, wystąpienie przez pozwaną z roszczeniem o zachowek.

Powódka wniosła także o zwolnienie jej od obowiązku uiszczenia kosztów postępowania w całości, powołując się w tym zakresie na swoją trudną sytuację finansową /pозew - k. 2-6/.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwana podniosła, iż roszczenie powódki uległo przedawnieniu, wskazując, że w dniu wytoczenia powództwa upłynął już trzyletni ustawowy termin na wystąpienie z żądaniem uznania spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia. Nadto pozwana podała, że twierdzenia powódki zawarte w pozwie są nieprawdziwe: pozwana nie miała świadomości istnienia drugiego testamentu sporządzonego ostatnio przez spadkodawcę, nie nakłaniała spadkodawcy do sporządzenia testamentu określonej treści, nie zataiła także faktu istnienia składnika majątku wspólnego w postaci udziału kamienicy w S., gdyż udział ten należy do jej majątku odrębnego /odpowiedź na pozew - k. 135-138/.

Powódka wniosła o oddalenie zarzutu przedawnienia roszczenia, podnosząc, iż poprzez zgłoszenie tego zarzutu pozwana nadużyła przysługującego jej prawa podmiotowego. Nadto pozwana wskazała, iż nie miała wcześniej możliwości powzięcia wiedzy o celowym działaniu pozwanej odnośnie wprowadzenia w błąd spadkodawcy w zakresie poczynienia rozporządzeń testamentowych wbrew jego woli. Powódka nie miała także wcześniej możliwości udowodnienia swoich twierdzeń, w dużej mierze bowiem zły zamiar pozwanej ujawnił się w prowadzonej przed tutejszym sądem sprawie o zachówek, o sygn. akt: III C 30/12 /pismo procesowe powódki z dnia 17 marca 2015 r., k. 144-149/.

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska procesowe /pismo pozwanej z dnia 31 sierpnia 2015 r., k. 164-167, protokół rozprawy, k. 174-175/.

Postanowieniem z dnia 3 października 2014 r. Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, III Wydział Cywilny zwolnił powódkę od kosztów sądowych w części, w zakresie opłaty od pozwu / postanowienie z dnia 3 października 2014 r., k. 29/.

Postanowieniem z dnia 15 października 2014 roku Sad Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, III Wydział Cywilny, cofnął zwolnienie od kosztów sądowych udzielone powódce B. J. (1) postanowieniem Referendarza Sądowego z dnia 3 października 2014 r. W uzasadnieniu wskazano, że w sprawie III C 216/13 prowadzonej przed tutejszym sądem, Sąd zasądził na rzecz B. J. (1) kwotę 20 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 6 listopada 2011 roku Kwota ta została powódce wypłacona w lipcu 2014 roku, co wynika z przesłuchania B. w sprawie III C 30/12, a której to kwoty powódka nie ujawniła w złożonym oświadczeniu majątkowym /postanowienie z dnia 15 października 2014 r., k. 30-30v./

Postanowienie to zostało zaskarżone zażaleniem w dniu 14 listopada 2014 r. Zażalenie to jako bezzasadne zostało oddalone przez Sąd Okręgowy w Łodzi, III Wydział Odwoławczy, postanowieniem z dnia 12 grudnia 2014 r. /zażalenie, k. 53-54, postanowienie SO w Łodzi z dnia 12 grudnia 2014 r., k. 120-121/.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 20 stycznia 2009 r. przed notariuszem A. G., w Kancelarii Notarialnej przy ul. (...) w Ł., sporządzony został testament notarialny zarejestrowany w repertorium A za numerem (...). W testamencie tym J. W. do całego spadku powołał w równych częściach swoją żonę M. W. oraz swoją córkę B. J. (1) /dowód: testament notarialny, k. 7-7v. akt sprawy III Ns 878/11/

W dniu 7 kwietnia 2009 r. J. W. sporządził testament własnoręczny, w którym do spadku powołał swoją córkę B. J. (1) /dowód: testament własnoręczny, k. 16/.

W dniu 25 listopada 2010 r. przed notariuszem A. S., w Kancelarii Notarialnej przy ul. (...)w Ł., J. W. sporządził kolejny testament notarialny, który zarejestrowany został w repertorium A za numerem (...). W testamencie tym J. W. odwołał wszystkie swoje dotychczasowe testamety, w tym testament sporządzony przez A. G., notariusza w Ł., w dniu 20 stycznia 2009 r. za numerem repertorium A (...). Testator w testamencie sporządzonym w dniu 25 listopada 2010 roku powołał do spadku w siedmiu dziesiątych częściach swoją córkę B. J. (1), a w trzech dziesiątych częściach swojego wnuka R. J./dowód: testament notarialny, k. 14-15/.

J. W. zmarł w dniu 11 maja 2011 roku w Ł. /dowód: odpis skrócony aktu zgonu, k. 25/

W dniu 4 lipca 2011 roku M. W. złożyła do tutejszego Sądu wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po J. W.. Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą III Ns 878/11. Jako uczestniczkę wskazała B. J. (1) oraz złożyła odpis testamentu sporządzonego przed notariuszem w dniu 20 stycznia 2009 roku. /wniosek – k. 2, odpis testamentu – k. 7 akt sprawy III Ns 878/11/.

W dniu 10 lipca 2011 roku B. J. (1) również złożyła do tutejszego Sądu wnioski o stwierdzenie nabycia spadku po J. W. i złożyła odpis testamentu sporządzonego przed notariuszem w dniu 25 listopada 2010 roku. Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą III Ns 1008/11. Wniosek został odrzucony /postanowienie – k. akt III Ns 1008/11/.

W toku sprawy III Ns 878/11 B. J. (1) złożyła testament J. W. sporządzony własnoręcznie. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, III Wydział Cywilny, postanowieniem z dnia 16 września 2011 roku stwierdził, iż spadek po J. W. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 25 listopada 2011 roku, sporządzonego przed notariuszem A. S., otwartego i ogłoszonego przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie III Ns 1008/11 nabyli córka B. J. (1) w siedmiu dziesiątych części i wnuk R. J. w trzech dziesiątych części /dowód: postanowienie Sądu z dnia 16 września 2011 r., - k. 11 akt sprawy III Ns 878/11/

Przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie o sygnaturze akt III C 30/12 toczy się sprawa o zachówek po zmarłym J. W. z powództwa M. W. przeciwko B. J. (1) /okoliczność bezsporna/.

Sąd oparł się na dokumentach przedstawionych przez strony w toku postępowania, uznając, iż są one wiarygodne w całości. W ocenie sądu dokumenty te nie budziły wątpliwości co do ich autentyczności i zgodności z zaistniałym stanem rzeczy, a nadto ich prawdziwość nie była kwestionowana przez żadną ze stron.

Na rozprawie w dniu 28 września 2015 r. sąd oddalił wnioski stron o przesłuchanie świadków, ze względu na wygaśnięcie prawa powódki do wystąpienia z powództwem o uznanie za niegodnego dziedziczenia, uznając, iż przeprowadzenie tych dowodów jest zbędne i zmierzałoby do przedłużenia postępowania.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu z uwagi na upływ terminu, w którym możliwe było wytoczenie powództwa o uznanie spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia.

W świetle art. 929 kodeksu cywilnego uznanie spadkobiercy za niegodnego może żądać każdy, kto ma w tym interes prawny. Może więc być to każda osoba, która ma interes majątkowy lub niemajątkowy (prawny lub moralny) w uznaniu spadkobiercy za niegodnego. Nie ulega wątpliwości, iż powódka, jako spadkobierca J. W. miała interes prawny w żądaniu uznania za niegodnego dziedziczenia po zmarłym spadkobiercy ustawowego, który w innym postępowaniu wystąpił z roszczeniem o zachówek po spadkodawcy.

Jednakże możliwość żądania uznania danej osoby za niegodną dziedziczenia po spadkodawcy została przez ustawę ograniczona dwoma terminami. Mianowicie z żądaniem uznania za niegodnego można wystąpić w ciągu roku od dnia dowiedzenia się o przyczynie niegodności, nie później jednak niż przed upływem trzech lat od otwarcia spadku (art. 929 k.c.). Termin roczny jest terminem ruchomym, biegnie jednak zawsze najwcześniej od daty otwarcia spadku, przed tą datą bowiem wytoczenie powództwa jest bezprzedmiotowe. Nadto, w każdym przypadku - niezależnie od chwili dowiedzenia się o przyczynie niegodności - uprawnienie do wytoczenia powództwa wygasa z upływem lat trzech od daty otwarcia spadku. Termin „wygasa” oznacza, że termin ten ma charakter terminu zawitego, którego upływ Sąd bierze pod uwagę z urzędu, a nie jak w przypadku przedawnienia – po podniesieniu zarzutu przez stronę.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, stwierdzić należy, że roszczenie powódki wygasło. Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego spadkodawca J. W. zmarł w dniu 11 maja 2011 roku i z tą chwilą doszło do otwarcia spadku. Trzyletni termin do żądania uznania spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia po J. W. upłynął zatem, zgodnie z dyspozycją art. 929 zd. 2 k.c., z dniem 11 maja 2014 roku. Powództwo w niniejszej sprawie zostało zaś wytoczone w dniu 29 sierpnia 2014 roku - już po upływie terminu zawitego.

Odnosząc się do argumentów pozwanej, które przemawiać miały za niezasadnością zarzutu przedawnienia, przytoczyć należy pogląd zaprezentowany przez Sąd Najwyższy w wyroku dnia 30 stycznia 1998 r., I CKN 448/97, w którym wskazano, iż terminy określone w art. 929 k.c. mają charakter terminów zawitych z zakresu prawa materialnego, stąd też do ich biegu nie można stosować, nawet w drodze ostrożnej analogii, przepisów o terminach przedawnienia.

Zarówno trzyletni jak i roczny termin, wskazane w art. 929 k.c. nie podlegają regulacjom przewidzianym w art. 121-123 k.c. dla terminów przedawnienia. Po upływie tych terminów, w żadnym przypadku, strona, nie może już występować z żądaniem uznania spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia.

Sąd za nietrafny uznał także prezentowany przez powódkę zarzut nadużycia przez pozwaną prawa podmiotowego. Przepis art. 5 k.c. określa granice wykonywania praw podmiotowych. Działanie lub zaniechanie danej osoby, mimo że zgodne z przysługującymi im uprawnieniami, stanowi nadużycie prawa, jeżeli jest sprzeczne z jego społeczno-gospodarczym przeznaczeniem lub zasadami współżycia społecznego. Te dwie klauzule generalne umożliwiają uniknięcie sytuacji, w których stosowanie prawa doprowadziłoby do skutków niemożliwych do zaakceptowania z uwagi na cel regulacji lub normy moralne.

W niniejszym postępowaniu wpływ terminu Sąd musiał wziąć pod uwagę z urzędu, niezależnie od tego czy na ich wpływ powoływałyby się pozwana.

Nadto sąd nie podzielił argumentów strony powodowej, jakoby dopiero w roku 2014 powzięła wiedzę co do okoliczności mających uzasadniać uznanie pozwanej za niegodną dziedziczenia. Jak bowiem wynika z ustalonego przez sąd stanu faktycznego sprawa o sygn. akt: III C 30/12, w toku której powódka miała dowiedzieć się o wskazanych okolicznościach, toczy się już od roku 2012, natomiast postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po J. W. zakończyło się w roku 2011 r., a to właśnie w toku tego postępowania miało dojść do zatajenia przez pozwaną jednego z testamentów sporządzonych przez spadkodawcę. Zatem, mając na uwadze jednoznaczne brzmienie przepisu art. 929 zd. 2 k.c., a także rygorystyczny charakter terminów w nim wskazanych, powódka wobec powstania jakichkolwiek wątpliwości co do uprawnienia pozwanej do dziedziczenia po zmarłym J. W., z ostrożności procesowej powinna była już wcześniej podjąć działania zmierzające do wyjaśnienia tych wątpliwości.

Ustawodawca ustanawiając relatywnie krótkie terminy na zgłoszenie roszczeń w zakresie uznania danej osoby za niegodną dziedziczenia miał na uwadze zasadę pewności prawa, a przede wszystkim okoliczność, iż stan niepewności co do kręgu osób uprawnionych do nabycia spadku po zmarłym nie może być przedłużany.

Sąd zasądził od powódki B. J. (2) na rzecz pozwanej M. W. kwotę 3 617 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu. Na powyższą kwotę złożyły się: koszt wynagrodzenia pełnomocnika powoda w osobie adwokata w wysokości 3 600 zł (§ 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Dz.U.2013.461 ze zm.), a także kwota 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Z uwagi na przegranie sprawy przez stronę powodową w całości, zastosowanie znajduje przepis art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca zobowiązana jest zwrócić przeciwnikowi całość poniesionych przez niego kosztów procesu.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji wyroku.